

NGUYÊN TẮC CƠ BẢN VÀ CÁC PHƯƠNG PHÁP ĐÁNH GIÁ NHẪM CẢI THIỆN HOẠT ĐỘNG HỌC Ở ĐẠI HỌC

HỒ THỊ NHẬT

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội
Email: thesmallsun2004@yahoo.com

Tóm tắt: Đánh giá nhằm cải thiện hoạt động học là cách tiếp cận khác đối với đánh giá, nhấn mạnh tiềm năng thúc đẩy hoạt động học của đánh giá. Cách tiếp cận này đặt người học ở vị trí trung tâm của quá trình học và đánh giá, giúp họ trở thành những người học tự chủ, có khả năng tự học và tự học suốt đời. Cách tiếp cận đánh giá nhằm cải thiện hoạt động học được xem là phù hợp với yêu cầu của thời đại và xu thế phát triển giáo dục trên thế giới, đã và đang được áp dụng phổ biến trong giáo dục nhiều quốc gia, trong đó có Việt Nam. Bài viết giới thiệu một cách hiểu được xem là phổ biến về nguyên tắc cơ bản và các phương pháp đánh giá nhằm cải thiện hoạt động học để cung cấp thêm tư liệu lý luận về cách tiếp cận đánh giá, góp phần vào việc thực hiện đổi mới giáo dục ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Đánh giá; cải thiện hoạt động học; đánh giá quá trình; nguyên tắc cơ bản; phương pháp đánh giá.

(Nhận bài ngày 15/05/2016; Nhận kết quả phản biện và chỉnh sửa ngày 14/7/2016; Duyệt đăng ngày 27/10/2016).

1. Đặt vấn đề

Nền kinh tế tri thức đòi hỏi cá nhân có khả năng học suốt đời. Để làm được điều đó, nhà trường phải làm sao để người học yêu thích việc học và biết cách học hiệu quả. Nhiều nghiên cứu nhận ra tầm quan trọng của đánh giá (ĐG) trong việc thúc đẩy hoạt động học (HĐH). Thuật ngữ và triết lý của cách tiếp cận ĐG nhằm cải thiện HĐH - Assessment for Learning, được giới thiệu bởi một nhóm các nhà nghiên cứu ĐG của Anh từ năm 1999 [1]. Cách tiếp cận ĐG này được coi là nhân văn, phù hợp với xu thế phát triển giáo dục và đáp ứng yêu cầu thời đại. Tuy nhiên, khi áp dụng vào thực tiễn ở các bậc học, bên cạnh những ảnh hưởng tích cực, cách tiếp cận ĐG này đã gặp phải nhiều rào cản ngay ở các nước phương Tây. Đối với hoàn cảnh giáo dục các nước Châu Á như Việt Nam, việc áp dụng cách tiếp cận này không phải điều dễ dàng [2]. Nghiên cứu chỉ ra một trong những yếu tố quan trọng ảnh hưởng tới việc thực hiện hiệu quả tiếp cận ĐG nhằm cải thiện HĐH là sự chuẩn bị cho giáo viên hiểu rõ về cơ sở, nguyên tắc cơ bản và có khả năng áp dụng các phương pháp ĐG vào lớp học của họ [3].

Hiện nay, chưa có sự đồng thuận trong nhận thức và diễn giải về ĐG nhằm cải thiện HĐH trên thế giới. Những diễn giải khác nhau đã ảnh hưởng tới việc ứng dụng và đo lường hiệu quả của ĐG nhằm cải thiện HĐH trong thực tiễn. Bài viết này giới thiệu một cách giải thích được coi là phổ biến về cơ sở, nguyên tắc cơ bản, các phương pháp ĐG nhằm cải thiện HĐH nói chung và bàn luận cụ thể hơn ở giáo dục đại học.

2. Một số khái niệm cơ bản

2.1. Đánh giá trong giáo dục

ĐG trong giáo dục thường được hiểu là quá trình thu thập, tổng hợp và diễn giải các dữ liệu về HĐH của học sinh nhằm thực hiện các mục đích cụ thể trong giáo

dục như: Chẩn đoán, xác nhận, tổng kết và cải thiện hoạt động dạy và học.

Tiếp cận truyền thống với ĐG thường được biết đến bởi thuật ngữ "ĐG tổng kết". Cách tiếp cận này có đặc điểm diễn ra cuối quá trình học tập, tách rời khỏi quá trình dạy và học. Hình thức thường là các kì thi với mục đích để xác nhận kết quả học tập và trình độ đào tạo. Sự tham gia tích cực, chủ động của người học vào quá trình ĐG thường hạn chế, trong khi giáo viên là người kiểm soát và quyết định quá trình ĐG.

ĐG nhằm cải thiện HĐH là cách tiếp cận mới, nhấn mạnh tiềm năng thúc đẩy HĐH của ĐG, phân biệt với mục đích xác nhận và tổng kết. Cách tiếp cận này được kì vọng mang lại nhiều lợi ích cho người học và người dạy. Đối với HĐH, đây được xem là một cách tiếp cận có tiềm năng thúc đẩy việc học hiệu quả: Áp dụng các chiến lược học tập nhằm hiểu bản chất, mang lại kết quả cao, nuôi dưỡng khát vọng và niềm say mê với việc học, hình thành kĩ năng học tập suốt đời. ĐG nhằm cải thiện HĐH có ảnh hưởng tích cực tới tình cảm và thái độ của người học. Những phản hồi tích cực, cụ thể, mang tính xây dựng cũng mang lại cho học sinh niềm tin tích cực vào khả năng của họ và tiếp tục nỗ lực nhiều hơn nhằm đạt mục tiêu và chuẩn mong đợi để đạt được thành công. Sự thành công này lại thúc đẩy học sinh tự tin và đạt tiến bộ xa hơn trong học tập [4].

Đối với hoạt động dạy, ĐG nhằm cải thiện HĐH giúp giáo viên thường xuyên nhận ra được trình độ hiện có và nhu cầu học tập của người học. Những thông tin này giúp giáo viên xem xét lại hoạt động giảng dạy và có sự điều chỉnh hợp lý nhằm tăng cường chất lượng giảng dạy, đáp ứng kịp thời và hiệu quả các nhu cầu học tập của người học.

ĐG nhằm cải thiện HĐH có thể thực hiện trong

quá trình và khi kết thúc môn học nếu như các nhiệm vụ ĐG, cách tổ chức và kết quả của ĐG được sử dụng có ảnh hưởng tới sự điều chỉnh giảng dạy và học tập nhằm mang lại sự tiến bộ cho người học.

2.2. Hoạt động học

HĐH thường được diễn giải bởi ba lí thuyết học tập điển hình: thuyết hành vi, thuyết kiến tạo và các thuyết văn hóa xã hội. Các lí thuyết văn hóa xã hội nhận ra bản chất xã hội của hoạt động học. Nói cách khác, các quá trình tương tác xã hội giữa con người với con người và các yếu tố văn hóa xã hội của một điều kiện, hoàn cảnh cụ thể có ảnh hưởng tới mục đích, nội dung, cách thức và kết quả của HĐH. Bên cạnh đó, người học được xem như chủ thể tích cực của HĐH: Một mặt họ tiếp nhận có chọn lọc những ảnh hưởng từ cộng đồng, mặt khác họ tiếp tục sáng tạo ra các giá trị mới nhằm đóng góp vào sự phát triển của cộng đồng [5]. Các lí thuyết văn hóa xã hội về HĐH được coi là cơ sở giải thích triết lí của cách tiếp cận ĐG nhằm cải thiện HĐH.

Nguyên tắc cơ bản của đánh giá nhằm cải thiện hoạt động học

ĐG nhằm cải thiện HĐH có cơ sở lí luận từ các lí thuyết văn hóa xã hội về việc học. Các lí thuyết này quan niệm rằng học tập là kết quả của quá trình tương tác xã hội, trong đó người học là chủ thể tích cực hoạt động dưới sự trợ giúp của người thầy và của các bạn cùng học. Do đó, nguyên tắc cơ bản của ĐG nhằm cải thiện HĐH là người học giữ một vai trò trung tâm trong quá trình học và ĐG của chính họ [6].

Tiếp cận ĐG này nhằm hỗ trợ người học hiểu điểm mạnh và hạn chế trong việc học của bản thân, đồng thời hướng tới giúp họ phát triển mục tiêu học tập, biết cách sử dụng các phương pháp phù hợp đạt được mục tiêu và tạo sự tiến bộ trong việc học. So với cách ĐG truyền thống, ĐG nhằm cải thiện HĐH được tích hợp vào trong suốt quá trình dạy học, liên quan đến sự đưa ra và nhận phản hồi về việc học, trong đó người học là chủ thể tích cực. Để làm rõ hơn nội hàm của ĐG nhằm cải thiện HĐH, nhóm các nhà nghiên cứu ĐG của Anh đã tổng hợp 7 đặc điểm cơ bản: Tích hợp trong suốt quá trình dạy và học; Chia sẻ mục tiêu học tập với người học; Giúp người học nhận ra chuẩn mong đợi ở họ; Phát triển khả năng tự ĐG của người học; Cung cấp các phản hồi nhằm giúp người học ý thức được mục tiêu và phương pháp để đạt được mục tiêu và tiến bộ trong học tập; Niềm tin rằng mọi học sinh sẽ tiến bộ; Cả người dạy và người học tham gia vào quá trình thu thập, xử lí và phản ứng kết quả ĐG.

Nhận thức về ĐG nhằm cải thiện HĐH vẫn tiếp tục phát triển trong lí luận và thực tiễn giáo dục, dựa trên

Bảng 1: Các phương pháp ĐG nhằm cải thiện HĐH [7]

	Người học sẽ đi đâu?	Người học đang ở đâu?	Người học đạt mục tiêu học tập bằng cách nào?
Giáo viên	Chia sẻ, trao đổi để có nhận thức chung về mục đích dạy học, tiêu chí ĐG và chuẩn mong đợi	Thu thập bằng chứng của việc học hiện tại	Cung cấp các phản hồi về việc học (Đưa phản hồi)
Bạn		Người học là nguồn lực học tập của nhau (ĐG đồng đẳng)	
Người học		Người học là chủ thể của HĐH (Tự ĐG)	

nguyên tắc cơ bản: Người học là trung tâm của quá trình học tập và ĐG. Họ là chủ thể tham gia, tương tác tích với giáo viên và các bạn để hiểu việc học của mình, biết cách tự điều chỉnh việc học để trở thành một người tự chủ và có khả năng học tập suốt đời.

Các phương pháp đánh giá nhằm cải thiện hoạt động học ở đại học

Mục tiêu cơ bản của tiếp cận ĐG nhằm cải thiện HĐH là giúp người học ý thức được trình độ nhận thức hiện có, mục tiêu và chuẩn kiến thức mong đợi, đồng thời lập kế hoạch và tiến hành thực hiện cho sự tiến bộ học tập của chính họ. Nhiều phương pháp ĐG nhằm thúc đẩy HĐH được nhận ra là hiệu quả trong thực tiễn dạy học. Wiliam (2011) tổng kết 3 nhóm phương pháp ĐG nhằm cải thiện HĐH (Xem Bảng 1).

Bảng 1 mô tả 3 nhóm phương pháp ĐG nhằm cải thiện HĐH. Các phương pháp này đều có sự tham gia và tương tác của giáo viên, người học và các bạn khi chia sẻ và trao đổi về mục đích dạy học, tiêu chí và chuẩn ĐG mong đợi; qua thu thập các bằng chứng của việc học và thông qua việc cho và nhận phản hồi từ giáo viên, bạn và chính bản thân người học.

Ở đại học, sự phát triển tính tự chủ và tính tích cực học tập của người học được coi là mục tiêu chủ đạo và nội dung dạy học không phải là bất biến, nhiều nhà nghiên cứu ủng hộ cho sự tham gia tích cực của người học vào thực tiễn ĐG đồng đẳng và tự ĐG [8]. Hơn nữa, người học cần có cơ hội tham gia vào sự xây dựng và phát triển các tiêu chí và chuẩn ĐG để định hướng quá trình học hiệu quả.

Nhiều phương pháp và công cụ ĐG hướng tới cải thiện HĐH được phát triển và khuyến khích sử dụng ở đại học như: Sử dụng rubric và bài mẫu nhằm giúp người học ý thức rõ các tiêu chí và chuẩn mong đợi; sử dụng vấn đáp, bảng kiểm, hồ sơ học tập, đưa ra và nhận phản hồi của giáo viên, phản hồi đồng đẳng nhằm giúp người học ý thức được mức độ hiện có và biết cách khắc phục hạn chế để tiến xa hơn trong quá trình học tập của chính họ.

Nghiên cứu chỉ ra rằng để vận dụng có hiệu quả các phương pháp ĐG nhằm cải thiện HĐH, người dạy và người học phải có sự thay đổi trong quan niệm về bản chất HĐH và ĐG cũng như vai trò của chính họ trong quá trình ĐG [9]. Giáo viên cần hiểu rõ về đặc điểm văn hóa xã hội lớp học của mình. Họ cần được tập huấn và thực hành áp dụng các phương pháp và kĩ thuật ĐG cải thiện HĐH vào lớp học của chính họ.

3. Kết luận

Các kĩ năng học tập suốt đời như kĩ năng làm việc nhóm, tư duy phản biện và sáng tạo trở nên vô cùng quan trọng đối với người học bởi sự thay đổi nhanh chóng của khoa học công nghệ và toàn cầu hóa. ĐG được xem là một công cụ có tiềm năng lớn để thúc đẩy HĐH, nuôi dưỡng sự say mê và giúp rèn luyện các kĩ năng học tập suốt đời cho người học. Khác với tiếp cận ĐG truyền thống, ĐG nhằm cải thiện HĐH đặt người học vào vị trí trung tâm của quá trình ĐG, tham gia tích cực vào quá trình tương tác với giáo viên và các bạn để thiết kế, thu thập, diễn giải và phản ứng với các dữ liệu ĐG nhằm cải thiện HĐH của người học. Nghiên cứu chỉ ra rằng, việc áp dụng hiệu quả đòi hỏi sự tham gia và ủng hộ của hàng loạt các yếu tố: Chính sách, cơ chế, sự chuẩn bị cho giáo viên và các nguồn lực cho dạy và học. Thêm vào đó, một số nguyên tắc và khía cạnh của ĐG nhằm cải thiện HĐH cần phải được điều chỉnh để phù hợp với điều kiện hoàn cảnh và văn hóa cụ thể từng quốc gia.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Assessment Reform Group, (1999), *Assessment for learning: Beyond the black box*.
 [2]. Berry, R., (2011), *Assessment reform around the world*, In R. Berry & B. Adamson (Eds.), *Assessment reform*

in education: Policy and practice (pp. 89-104), London: Springer.

- [3]. Black, P., & Wiliam, D., (2005), *Lessons from around the world: How policies, polictics and cultures constrain and afford assessment practices*, *Curriculum Journal*, 16(2), 249-261.

[4]. Stiggins, R., (2005), *From formative assessment to assessment for learning: a path to success in Standards-based schools*, *Phi Delta Kappan*, 87(4), 324-328.

[5]. Rogoff, B., (2008), *Thinking with the tools and institutions of culture*, In P. Murphy & K. Hall (Eds.), *Learning and practice: Agency and identities* (pp. 49-70), London: The Open University.

[6]. Wyatt-Smith, C., & Klenowski, V., (2014), *Elements of better assessment for the improvement of learning*, In C. Wyatt-Smith, V. Klenowski, & P. Colbert (Eds.), *Designing assessment for quality learning* (pp. 195-210). Dordrecht: Springer.

[7]. Wiliam, D., (2011), *What is assessment for learning*, *Studies in Educational Evaluation*, 37, 3-14.

[8]. Rust, C., O'Donovan, B., & Price, M., (2005), *A social constructivist assessment process model: How the research literature shows us this could be best practice*, *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 30(3), 231-240.

THE BASIC PRINCIPLE AND METHODS OF ASSESSMENT IN ORDER TO IMPROVE LEARNING ACTIVITY AT HIGHER EDUCATION

Ho Thi Nhat
Hanoi University of Education
Email: thesmallsun2004@yahoo.com

Abstract: *Assessment towards improving learning activity is a quite new approach, emphasized potential improvement of learning. Learners was centred in the learning and evaluation process, became autonomous, able to self-study and keep on lifelong learning. This approach is considered consistently with requirements of the times and trend of international education development, being widely applied into education in many countries, including Vietnam. The article introduces a common understanding in terms of the basic principle and methods of assessment in order to improve learning activity, provide theoretical material on assessment approach, contribute to implementing education reform in Vietnam today.*

Keywords: *Assessment; improvement of learning activity; assessment of process; basic principle; methods of assessment.*